

Michał Tarnowski, Wioletta Łubkowska
Uniwersytet Szczeciński

Znajomość krajoznawczych walorów turystycznych swojej małej ojczyzny wśród studentów Wydziału Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem studentów pochodzących ze Szczecina

AKTYWNOŚĆ RUCHOWA
LUDZI DOROSŁYCH

Słowa kluczowe: tożsamość regionalna,
mała ojczyzna, percepcja przestrzeni
geograficzno-turystycznej studentów

Wstęp

Tożsamości regionalna mieszkańców Pomorza Zachodniego jest bardzo słabo ukształtowana [1, s.13]. Wyraźnie występuje problemem niewielkiej identyfikacji i poczucia związku jego mieszkańców z miejscem urodzenia. Przyczyną tego stanu rzeczy jest historia regionu. Wg H. Rogackiego, *taka jak na Pomorzu Zachodnim zmiana struktury narodowościowej, nie miała miejsca nigdzie we współczesnej Europie* [1, s.11].

Kształtowanie tożsamości regionalnej wśród mieszkańców tzw. „Ziem Odzyskanych” próbowano oprzeć m.in. na odległych historycznych związkach tych ziem z Polską. Przyczyną problemów identyfikacyjnych była także wymiana elit, zerwania tradycji oraz zmiana struktur społecznych¹. Te historyczne uwarunkowania sprawiły, że *Pomorze Zachodnie jest regionem bardziej w sensie administracyjnym niż świadomościowym* [1, s.76]. Problem pozostał i jest cały czas aktualny.

¹ Zagadnienia związane ze świadomością i tożsamością regionalną omawia w swojej pracy Z. Głabiński [1].

Szczecin, będący stolicą regionu jest szczególnym przypadkiem. O ile sama historia miasta i regionu może być traktowana jako miejsce ścierania się wpływów i interesów wielu państw [2, s.3], a dziedzictwo kulturowe jako dorobek wielu narodów [1, s.11], o tyle wielkomiejski Szczecin z jego układem urbanistycznym powstał w momencie szczytowego rozwoju państwa pruskiego i ukształtowania się modelu państw narodowych. Zatem był miastem niemieckim.

W kształtowaniu świadomości regionalnej dzieci i młodzieży [...] ważnym czynnikiem stymulującym ten proces może być ruch turystyczno-krajoznawczy dzieci i młodzieży [1, s.14]. Wychowawcy fizyczni są jednymi z najbardziej aktywnych turystycznie w szkołach [3, 4]. Zadaniem uczelni kształcącej nauczycieli tego przedmiotu oraz animatorów turystyki i rekreacji jest przygotowanie ich do pracy krajoznawczej i edukacji regionalnej. O ile o uwzględnianie aspektu aktywności fizycznej przez studentów w swojej przyszłej pracy można być spokojnym, o tyle o pierwiastek krajoznawczy – już nie. Związek turystyki z aktywnością fizyczną jest bowiem oczywisty – natomiast jeśli wędrówki nie są wypełnione treściami krajoznawczymi, stają się tylko terenowymi formami rekreacji.

Program studiów WKFiPZ uwzględnia zajęcia z turystyki dla studentów kierunku wychowanie fizyczne i stanowi podstawę programu studiów kierunku animator turystyki i rekreacji. Ciekawa jest jednak próba określenia wiedzy o swoim regionie tych absolwentów szkół średnich, którzy jako wybierający wyżej wymienione kierunki powinni wykazywać się większym jej poziomem. Wiedza ta jest też pewnym wskaźnikiem (nie do końca miarodajnym, ale jednak) skuteczności edukacji regionalnej w szkołach.

Dlatego też, mimo że prezentowany materiał pochodzi z kwestionariuszy, których wypełnianie miało służyć tylko wprowadzeniu studentów w przedmiot przed rozpoczęciem cyklu obowiązkowych zajęć z turystyki i rekreacji, uznano za wartą przedstawienia posiadaną wiedzę studentów na temat kulturowych i przyrodniczych² walorów krajoznawczych swojej małej ojczyzny.

W obu przypadkach szczególnie skoncentrowano się na studentach, dla których Szczecin jest miastem rodzinnym. Uczyniono tak z dwóch względów:

- a) łatwość oceny znajomości walorów krajoznawczych (pochodzący ze Szczecina stanowili największą grupę pochodzącą z jednej miejscowości),
- b) Szczecin jest największym miastem regionu, jego stolicą i, jak wspomniano wcześniej, ze względu na jego historię i charakter wielkomiejski, kształtowanie tożsamości regionalnej jest szczególnie trudne. Wszelkie informacje o mogące ułatwić pracę nad wytwarzaniem związków z małą ojczyzną wśród przyszłych pokoleń szczecinian są więc szczególnie istotne.

² Z. Głabiński we wnioskach ze swoich badań stwierdza m.in., że biorąc pod uwagę zaszczości historyczne, (...) zasoby o charakterze przyrodniczym są i będą elementem silnie wpływającym na kształtowanie się świadomości terytorialnej mieszkańców naszego regionu [1, s.114].

Materiał i metoda

Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny, narzędziem badawczymi był kwestionariusz ankiety. Ankiety przeprowadzono wśród studiujących³ w roku akademickim 2009/2010, 2010/2011 oraz 2011/12. Studenci kierunku wychowanie fizyczne wypełniali kwestionariusze podczas szóstego semestru studiów, a studenci kierunku turystyka i rekreacja podczas pierwszego semestru. W obu przypadkach badania odbywały się przed kontaktem z przedmiotami ukierunkowanymi na wzbogacenie wiedzy krajoznawczej. Kwestionariusze wypełniło 278 studentów (87,5% to urodzeni w latach 1988–1992). Informacje o charakterystyce badanej populacji przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1.

Charakterystyka badanej populacji

zmienna	kategoria	liczba	%
kierunek studiów	studenci kierunku wychowanie fizyczne (2009/2010, 2010/2011 oraz 2011/12)	205	73,7
	studenci kierunku turystyka i rekreacja (2010/2011 oraz 2011/12)	73	26,3
płeć	kobiety	134	48,2
	mężczyźni	138	49,6
	brak informacji	6	2,2
miejsce zamieszkania	Szczecin*	108	39,2
	pozostałe miejscowości**	158	56,8
	brak informacji	12	4,0

* w tym 67 studentów kierunku wychowanie fizyczne oraz 41 kierunku turystyka i rekreacja,

** najczęściej mniejsze miejscowości województwa zachodniopomorskiego (89,2% wszystkich badanych pochodziło z tego województwa)

Źródło: opracowanie własne.

Studentów pytano między innymi o ocenę swojej znajomości okolicy/regionu swego miejsca zamieszkania i o wymienienie znanych im walorów kulturowych (ograniczonych je do zabytków kultury materialnej) i przyrodniczych swojej małej ojczyzny. B. Mikułowski i Z. Werner [5] dokonali opisu krajoznawczego tych polskich miejscowości i obiektów, które charakteryzują się określoną atrakcyjnością turystyczną i wymienili najważniejsze ich walory. Sprawdzono, które z tych walorów i w jakiej liczbie wymieniają również studenci przy opisywaniu swojej miejscowości rodzinnej.

W przypadku walorów krajoznawczych przyrodniczych brano pod uwagę przede wszystkim wymieniane przez studentów położonych w regionie form ochro-

³ Wydział został powołany 1 marca 2011 roku; wcześniej studia odbywały się w ramach Instytutu Kultury Fizycznej Wydziału Nauk Przyrodniczych US.

ny przyrody zapisanych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ocenie podlegały więc deklaracja o znajomości walorów, ich liczba oraz ranga.

W grupie badanych, dla których Szczecin jest rodzinną miejscowością, dodatkowo porównywano walory wymienione przez studentów z walorami zgrupowanymi w Miejskim Szlaku Turystycznym⁴ [6]. Spytano się ich także o znajomość Szczecińskiego Parku Krajobrazowego Puszcza Bukowa, który położony jest częściowo w granicach miasta.

Wyniki i omówienie

Na pytanie „czy zna Pan/Pani dobrze swoją okolicę (miejscowość, region)” odpowiedziało 275 osób (98,9%). Zdecydowana większość (84,2% – 234 osób) odpowiedziała, że zna ją bardzo dobrze i dobrze. Tylko 24 (8,6%) zadeklarowało jej nieznajomość (odpowiedzi raczej nie i nie), a 13 (4,7%) stwierdziło, że nie zastanawiało się nad tym (2,5% to wypowiedzi inne oraz brak odpowiedzi).

Mieszkańcy Szczecina rzadziej odpowiadali twierdząco niż studenci pochodzący z innych miejscowości (odpowiednio 77,7% i 88,6%). Można założyć, że wynika to z mniejszego obszaru terytorialnego w pozostałych miejscowościach, mniejszego nagromadzenia w nich walorów turystycznych oraz konieczności częstszych migracji ich mieszkańców np. w celu dojechania do szkoły, odwiedzin kolegów i znajomych mieszkających w miejscowościach sąsiednich itp. Tezy te znajdują niejako potwierdzenie w rozkładzie odpowiedzi studentów na pytanie „czy urządza pan/pani wycieczki po okolicy”. Liczba osób deklarujących odpowiedzi „często, i „czasami” jest większa wśród pochodzących z pozostałych miejscowości [7].

Wydaje się także, że studenci pytanie o znajomość swego miejsca zamieszkania traktują bardziej w kategoriach topograficznych (ulice, osiedla), ewentualnie rozumieją je jako pytanie o inne niż krajoznawcze walory (np. kina, klub itp.). Trzeba bowiem pamiętać, że studenci wypełniają kwestionariusz przed zajęciami na których ukierunkowuje się ich postrzeganie przestrzeni geograficzno-turystycznej.

Studenci pytani o znajomość zabytków budownictwa w swojej rodzinnej miejscowości (jakichkolwiek), odpowiadali w większości twierdząco (84,5%). Proszeni o wymienienie znanych im zabytków wymieniali ich średnio 3,8. Szczecinianie wymieniali średnio więcej obiektów niż pozostali studenci (5,3 wobec 3,3). Jednak w Szczecinie jest więcej walorów niż w zdecydowanej większości pozostałych rodzinnych miejscowości studentów. Zestawienie te należy więc uzupełnić o porównanie liczby wymienionych przez studentów zabytków w ich rodzinnej miejscowości (czyli można założyć, że uznanych przez nich za najważniejsze), z liczbą podaną w opisie miejscowości w atlasie krajoznawczym Polski [5].

⁴ Szlak powstał w 1993 roku, wytyczony jest w centrum miasta i pozwala zwiedzić Stare Miasto oraz najcenniejsze zabytki Szczecina (42 obiekty, z czego przynajmniej 25 można uznać za te, które powinny być znane mieszkańcom miasta).

Osób, które opisywały miejscowości wymienione w atlasie było 193 (opisujących miejscowości w nim nieumieszczone – 45). Średnia zgodność to 41,7%. Większą średnią uzyskali studenci z pozostałych miejscowości – 49,8% wobec 30,8% wśród studentów ze Szczecina. Jednak zestawienie takie, jakkolwiek pomocne przy określeniu znajomości swojej miejscowości/regionu ma pewną wadę – czym innym jest wymienienie na przykład dwóch walorów, jeśli w atlasie były dwa (wtedy wykazane jest 100% to zgodności⁵), a czym innym wymienienie np. 8 z 13, czyli 69,2% zgodności (przypadek osoby ze Szczecina).

Dlatego podjęto próbę określenia poziomu wiedzy o walorach krajoznawczych wśród studentów ze Szczecina na podstawie ich znajomości zabytków zgromadzonych w obrębie Miejskiego Szlaku Turystycznego (walory kulturowe) oraz Szczecińskiego Parku Krajobrazowego (walory przyrodnicze).

Tabela 2.

Liczba osób wymieniająca znane im zabytki zgrupowane na Miejskim Szlaku Turystycznym

nazwa zabytku	badani	
	n	%
Zamek Książąt Pomorskich	55	76,4
Brama Portowa	45	65,5
Baszta Siedmiu Płaszczy	43	59,7
Wały Chrobrego (wymienione jako całość)	37	51,4
Bazylika Archikatedralna pw. św. Jakuba	34	47,2
Brama Królewska	32	44,4
Muzeum Narodowe	23	31,9
Kościół pw. św. Piotra i Pawła	11	15,3
Ratusz Staromiejski	9	12,5
Stare miasto	7	9,7
Kamienica Loitzow (Łoziców)	6	8,3
Muzeum Morskie i Teatr Współczesny	4	5,5
Kościół pw. św. Jana Ewangelisty, Akademia Morska, Pałac pod Globusem, Klub XIII Muz	po 1	po 1,4

Źródło: opracowanie własne.

Ze 108 osób pochodzących ze Szczecina 89 osób stwierdziło, że zna zabytki w swojej miejscowości, z czego 72 studentów wymieniło przynajmniej jeden. Z rozkładu odpowiedzi (tabela 2) wynika, że znajomość swego miasta wśród szcze-

⁵ 17 osób wymieniało wszystkie obiekty, które wymieniano w atlasie. Jednak tylko dwóch przypadkach można mówić o wysokiej wiedzy krajoznawczej studentów – kiedy opisywali miejscowość, w której atlas wymieniał więcej niż 2 zabytki (odpowiednio 4 i 7).

cińskich studentów jest niska. Stosunkowo wysoką liczbę wskazań uzyskały obiekty, których naprawdę trudno nie znać przeciętnemu mieszkańcowi miasta. Mamy więc do czynienia z przypadkiem, że brak odpowiedzi jest odpowiedzią. Studenci nie postrzegają zabytków swojego miasta jako atrakcyjnych, nie byli dotychczas zainteresowani pogłębianiem swojej wiedzy na ich temat, w trakcie swojej edukacji przedakademickiej nie byli oprowadzani po szlaku przez swoich nauczycieli lub też – w przypadku, gdy takie wycieczki miały miejsce – nie byli pozytywnie nastawieni na odbiór przekazywanej im wiedzy. To ostatnie znajduje potwierdzenie w doświadczeniach autorów. Podczas prowadzonych w ramach studiów wycieczek po Miejskim Szlaku Turystycznym przekonano się o najczęściej znikomej wiedzy oraz słabym stosunku emocjonalnym studentów do przeszłości swego miasta.

Potwierdzeniem małej percepcji szlaku jest rozkład odpowiedzi na pytanie, czy był on kiedykolwiek zwiedzany przez studentów (tabela 3). Mimo, że istnieje już niemal 20 lat i jest bardzo dobrze wyznaczony i zagospodarowany turystycznie, to zna go tylko jedna trzecia absolwentów szczecińskich szkół średnich. Stosunkowo wysoki procent studentów spoza Szczecina może wynikać z faktu, że większość badanej populacji stanowili studenci kierunku wychowanie fizyczne, którzy studiują już trzy lata. W trakcie tego okresu być może mieli możliwość lepszego poznania miasta⁶.

Tabela 3.

Rozkład odpowiedzi na pytanie o posiadanie doświadczeń związanych ze zwiedzaniem Miejskiego Szlaku Turystycznego w centrum Szczecina

odpowiedzi	razem		studenci ze Szczecina		Studenci pozostałych miejscowości	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
tak	59	21,2	34	31,5	24	15,2
nie	166	59,7	51	47,2	106	67,1
nie wiem	52	18,7	23	21,3	27	17,1
brak odpowiedzi	1	0,4	0	0,0	1	0,6
razem	278	100	108	100	158	100

Źródło: opracowanie własne.

⁶ Stwierdzono większy procent odpowiedzi potwierdzających zwiedzanie szlaku u studentów tego kierunku (22,4% wobec 17,8% studentów turystyki i rekreacji). Stwierdzono także ciekawe różnice także w innych odpowiedziach. Ponieważ dla tworzących program studiów istotne jest określenie sylwetki osób wybierających dany kierunek, należałoby dokonać analizy porównawczej na większej próbie badanych (turystyka i rekreacja istnieje dopiero drugi rok) oraz, dla uniknięcia takich wątpliwości interpretacyjnych, przeprowadzać badania dla obu kierunków na pierwszym semestrze pierwszego roku studiów.

Studentów zapytano także o znane im obiekty przyrodnicze najbliższej okolicy (regionu, województwa). Na to pytanie odpowiedziało twierdząco 192 studentów, którzy w 372 wypowiedziach wymienili znane im walory przyrodnicze.

Deklaracji o ich znajomości jest mniej niż w przypadku walorów kulturowych (tab. 4). Mniej też studenci wymieniali znanych im obiektów – średnio 2,0 wobec 3,8 uprzednio (nie zaobserwowano różnic ze względu na miejsce zamieszkania). Można to tłumaczyć szerszym zakresem pytania, ale także preferencjami studentów – większość woli zwiedzać zabytki niż walory przyrodnicze [7].

Tabela 4.

Rozkład odpowiedzi na pytanie o znajomość jakichkolwiek walorów przyrodniczych okolicy swego miejsca zamieszkania (n = 278)

odpowiedzi	razem		Studenci ze Szczecina		studenci z pozostałych miejscowości	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
tak	192	69,1	74	68,5	111	70,3
nie	83	29,9	32	29,6	46	29,1
brak	3	1,0	2	1,9	1	0,6
razem	278	100	108	100	158	100

Źródło: opracowanie własne.

Szczecinianie wymieniali średnio więcej znanych im obiektów (średnio 2,4 wobec 1,7). Można jednak przypuszczać, że o takim wyniku decydują odpowiedzi wielokrotnego wyboru – np. parki miejskie, których w Szczecinie jest więcej, a które były często wymieniane przez studentów. Trudno na tej podstawie wyciągać wnioski o lepszej edukacji regionalnej w szczecińskich szkołach. Tezę tę potwierdza zestawienie odpowiedzi jednokrotnego wyboru. Przedstawione w tabeli 5 zestawienie ukazuje, jak znikoma jest liczba wskazań najważniejszych obiektów⁷ (wyjąwszy Woliński Park Narodowy, ale z racji wybitnych walorów wypoczynkowych Międzyzdrojów jest to przypadek szczególny).

Szczeciński Park Krajobrazowy, jako leżący częściowo w granicach miasta powinien być znany studentom pochodzącym ze Szczecina. Tymczasem tylko 38% z nich stwierdziło, że go odwiedziło (tabela 6). O niewykorzystaniu istniejących walorów przez nauczycieli podczas edukacji lub o mało pozytywnym nastawieniu uczniów na odbiór przekazywanej im wiedzy świadczy fakt, że studenci pytani czy byli kiedykolwiek w Puszczy Bukowej odpowiadają twierdząco zdecydowanie częściej (tabela 7). Oznacza to, że odwiedziny tego waloru traktowane są jako wycieczki

⁷ Parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, pomniki przyrody itp.

rekreacyjne i bardzo słabo wiążą się z jego percepcją jako ważnego i bardzo łatwo dostępnego waloru przyrodniczego⁸. Zwraca ponadto uwagę zdecydowana różnica między wskazywaniem Szczecińskiego PK jako znanego studentom ważnego waloru przyrodniczego regionu (tabela 5), a deklaracjami o jego odwiedzinach (tabela 6). W tym wypadku, niezależnie od tego, czy różnica ta wynika z nierzetelności studentów, czy słabym postrzeganiu walorów, świadczy ona o małym zainteresowaniu zagadnieniami związanymi z penetracją krajoznawczą regionu. Można bowiem założyć, że w przypadku, gdy student-respondent wypowiada się na tematy uznane przez niego za istotne, będzie się chciał wykazać posiadaną wiedzą.

Tabela 5.

Przyrodnicze walory krajoznawcze regionu wymienione przez studentów
(n = 372 wypowiedzi)

nazwa	liczba wskazań	%
Drawieński PN	7	1,9
Woliński PN	60	16,1
Inne parki narodowe*	10	2,6
Barlinecko-Gorzowski PK	2	0,5
Cedyński PK	1	0,3
Drawski PK	8	2,2
Iński PK	7	1,9
PK Doliny Dolnej Odry	7	1,9
PK Ujście Warty	3	0,8
Szczeciński PK	7	1,9
Puszcza Bukowa	52	14,0
rezerwat Świdwie	8	2,2
rezerwat żubrów	4	1,1
inne rezerваты przyrody	15	4,0
Ogród dendrologiczny w Glinnej	3	0,8
Ogród dendrologiczny w Przelewicach	18	4,8
Puszcza Wkrzańska	11	2,9
parki miejskie	52	14,0
inne (pomniki przyrody, lasy itp.)	97	26,1
razem	372	100

*wymieniane przez osoby spoza województwa zachodniopomorskiego

Źródło: opracowanie własne.

⁸ 51 osoby, które twierdziły, że nie były w Szczecińskim PK, jednocześnie zaznaczyły, że były w Puszczy Bukowej, a 45 osób, które twierdziły, że w niej było, jednocześnie zaznaczyły, że nie wiedzą, czy były w Szczecińskim PK.

Tabela 6.

Rozkład odpowiedzi na pytanie o odwiedzinę Szczecińskiego PK (n = 278)

odpowiedzi	razem		studenci ze Szczecina		studenci z pozostałych miejscowości	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
tak	69	24,8	41	38,0	27	17,1
nie	140	50,4	32	29,6	103	65,2
nie wiem	65	23,4	32	29,6	27	17,1
brak	4	1,4	3	2,8	1	0,6
razem	278	100	108	100	158	100

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7.

Rozkład odpowiedzi na pytanie o odwiedzinę Puszczy Bukowej (n = 278)

odpowiedzi	razem		studenci ze Szczecina		studenci z pozostałych miejscowości	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
tak	130	46,8	89	82,4	65	41,1
nie	128	46,0	14	13,0	79	50,0
nie wiem	17	6,1	5	4,6	11	7,0
brak	3	1,1	0	0,0	3	1,9
razem	278	100	108	100	158	100

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Przedstawione wyniki nie są optymistyczne. Poziom wiedzy studentów na temat walorów krajoznawczych ich małej ojczyzny jest niski⁹. Jednak porównując uzyskane wyniki z niepublikowanymi danymi z badań przeprowadzonych w 2001 roku wśród uczniów klas maturalnych szczecińskich szkół średnich [10], zauważono, że wyniki dotyczące znajomości walorów są bardzo zbliżone. Zatem reforma

⁹ Obniżający się stale poziom wiedzy i zaangażowania turystycznego zaobserwowano jednak już w latach 90. wśród kandydatów na studia kierunku geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego [8,9]. Wykazywali się oni małą wiedzą dotyczącą swego miejsca zamieszkania i niską oceną jego wartości krajoznawczej. Stale obniżała się tendencja przynależności do organizacji turystycznych, a odznaki i uprawnienia turystyczne posiadał znikomym procent (wyniki te są bardzo zbliżone do uzyskanych w niniejszych badaniach – jakieś odznaczenia lub uprawnienia posiadało 14,7% studentów). Należy podkreślić, że badania te dotyczyły kierunku studiów, który z definicji powinien być wybierany przez osoby znajdujące upodobanie w uprawianiu turystyki. Jeszcze raz utwierdza to autorów niniejszego opracowania w przekonaniu, że należy przeprowadzić szczegółowe badania dotyczące sylwetki osób wybierające kierunek turystyka i rekreacja na Wydziale Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia.

szkolnictwa akurat w zakresie edukacji regionalnej nie spowodowała zasadniczych zmian. Być może przyczyny tego stanu rzeczy należy upatrywać w fakcie, że tylko 5–10% uczniów jest zainteresowanych działalnością krajoznawczą i wartość tą można określić jako stałą [10, s.255]. Nie bez znaczenia pozostają także widoczne w dyskursie społecznym rozbieżności co do określenia celu wychowawczego edukacji w ogóle, a edukacji regionalnej (patriotycznej) w szczególności. Kontrowersje, co do szeroko rozumianej spuścizny historycznej, rozumienia patriotyzmu, jego istoty, na jakich wartościach go oprzeć i ku jakim wartościom ma on prowadzić, potrzeby jego kształtowania nawet, nie mogły nie spowodować problemów przy opracowania spójnego i jednolitego programu działań na rzecz wychowania patriotycznego (w tym regionalnego). Mimo to, jedną z zaobserwowanych różnic między wynikami przytaczanych badań, jest zdecydowanie częstsze twierdzenie przez obecnych studentów, że czują się emocjonalnie związani lub raczej związani ze swoją miejscowością (tzn. mogą powiedzieć, że jest to dla nich „mała ojczyzna”, miejsce szczególnie bliskie). Odpowiedziało tak 78% studentów wobec 61% maturzystów w 2001 roku.¹⁰

Studenci obu kierunków mają za zadanie w swojej przyszłej pracy propagować wiedzę krajoznawczą wśród mieszkańców regionu i przyczyniać się do kształtowania ich tożsamości regionalnej. Biorąc więc pod uwagę przedstawione w niniejszej pracy wyniki, autorzy postulują położenie szczególnego nacisku na uwzględnienie rozwijania percepcji przestrzeni geograficzno-turystycznej u studentów w programie studiów. Istnieją bowiem przesłanki do stwierdzenia, że podejmowane podczas cyklu zajęć z turystyki próby przybliżenia wiedzy o mieście i regionie przynoszą efekty – studenci dowiadują się, czego nie wiedzieli, a ich mało emocjonalny stosunek do swego miasta może się zmieniać pod wpływem doświadczeń i uzyskiwanej wiedzy. Jedna z ankietowanych studentek, po wymienieniu zaledwie kilku znanych jej walorów Szczecina, napisała w kwestionariuszu „myślę, że jest sporo rzeczy o których nie wiedziałam, a które warto by było zobaczyć”. Takie wypowiedzi stanowią wielką motywację dla każdego nauczyciela.

Wnioski

1. Poziom wiedzy studentów o turystycznych walorach krajoznawczych swojej małej ojczyzny jest niski; szczególnie dotyczy to znajomości walorów przyrodniczych.
2. Pozytywnym faktem jest deklarowanie emocjonalnego związku z „małą ojczyzną” przez większość badanych studentów.
3. Zauważono różnice w odpowiedziach ze względu na kierunek studiów. Jednak wyciągnięcie zdecydowanych wniosków będzie możliwe po dopracowaniu metodologii badań.

¹⁰ Źródła tej różnicy można jednak upatrywać w wielu przyczynach. Zakres opracowania nie pozwala na przedstawienie porównań wyników obu badań i ich interpretacje.

4. Autorzy postulują położenie szczególnego nacisku na uwzględnienie rozwijania percepcji przestrzeni geograficzno-turystycznej u studentów w programie studiów.

Piśmiennictwo

1. Głębiński Z., *Szkolny ruch turystyczno-krajoznawczy jako czynnik kształtowania tożsamości regionalnej*. Forum Turystyki Regionów, Szczecin 2008.
2. Baranowska O., *Pomorze Zachodnie. Moja mała ojczyzna*. INES, Szczecin 2001.
3. Tarnowski M., *Turystyczno-sportowe uprawnienia i umiejętności nauczycieli wychowania fizycznego szczecińskich szkół średnich*. Zeszyty Naukowy nr 384. Prace Instytutu Kultury Fizycznej nr 20. Szczecin 2004, s. 165–188.
4. Tarnowski M., *Praca nauczycieli w działalności turystycznej w ocenie uczniów szczecińskich szkół średnich*. [W:] Umiastowska D. (red.). *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, Wydawnictwo Promocyjne „Albatros”, Szczecin 2004, s. 448–457.
5. Mikułowski B., Werner Z., *Polska, Atlas krajoznawczy. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych*, Warszawa 1999.
6. Kotla R., *Szczecin. Miejski Szlak Turystyczny*. Regionalna Pracownia Krajoznawcza PTTK Szczecin 1992.
7. Eider P., Tarnowski M., *Znajomość regionalnych walorów krajoznawczych przez studentów Instytutu Kultury Fizycznej Uniwersytetu Szczecińskiego*, praca w publikacji.
8. Rzeńca P., Szkup R. *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego w 1997 r.* [W:] *Turyzm*. T.8. Z. 1. Łódź 1998.
9. Lawin M., Szkup R. *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1998–1999 r.* [W:] *Turyzm*. T.10. Z.1. Łódź 2000.
10. Tarnowski M., *Uwarunkowania aktywności turystycznej młodzieży szczecińskich szkół średnich*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2009.

FAMILIARITY WITH TOURING ATTRACTIONS IN THEIR MOTHERLAND AMONG STUDENTS OF FACULTY OF PHYSICAL CULTURE AND HEALTH PROMOTION WITH SPECIAL REGARD TO INHABITANTS OF SZCZECIN

Summary

Keywords: regional identity, native land, students geographical and tourist perception.

Among the inhabitants of Western Pomerania region there is noticed a problem of low identification and lack of connection with the place of birth. Although their regional identity is barely formed.

System of education serves a significant role in shaping regional awareness of children and youth. Future teachers and tourism animators need to be prepared to that role. It was

presumed that knowledge about homeland's touring attractions is an important indicator of regional identity. In that connection it was attempted to state the regional identity of physical education and tourism and recreation students of Faculty of Physical Culture and Health Promotion.

It was assumed that the familiarity with touring attractions in home places is very low. It was also stated that the identification of floral attractions of own region is extremely unsatisfactory among the students.

To sum up, it is postulated to lay a stress on incorporating development of geographic – touristic areas perception in curricula.